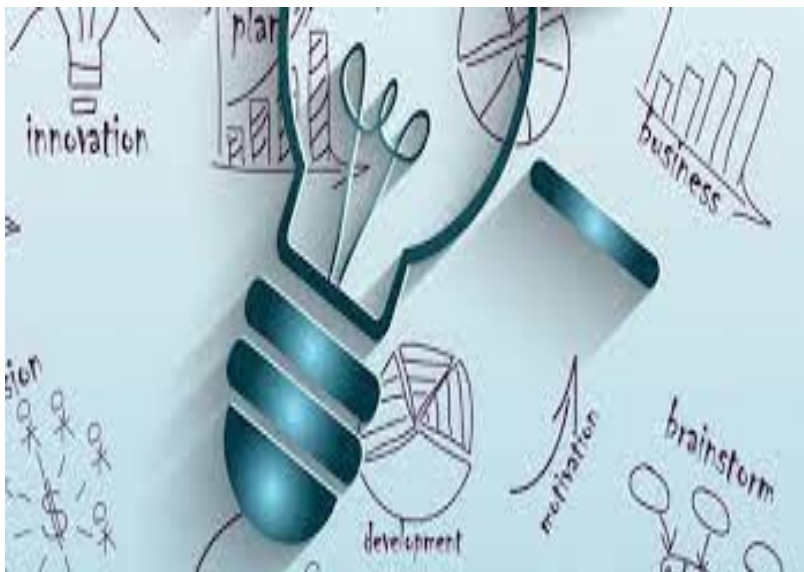

نگاهی به فعالیت‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان

معاونت بررسی‌های اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

تهیه کننده: پریسا مطرانلویی

ناظر: سارا محمدی

واحد پژوهش و مطالعات اقتصادی

معاونت بررسی‌های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

اردیبهشت ۱۴۰۱

منبع آمارها: گزارش «نتایج آمارگیری از فعالیتهای تحقیق و توسعه شرکتهای دانش بنیان ۱۳۹۸»، مرکز آمار ایران و داده‌های مرکز شرکتهای دانش بنیان معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری

از طریق پست الکترونیکی زیر می‌توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

researchcenter@tccim.ir

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

- در سال ۱۳۹۸ در مجموع تعداد ۲۳۰۷ شرکت دانش بنیان دارای فعالیت تحقیق و توسعه در کل کشور فعالیت داشته‌اند که استانهای تهران، اصفهان، خراسان رضوی، البرز و فارس به ترتیب دارای بیشترین تعداد شرکت دانش بنیان در این زمینه بوده‌اند.
- در سال ۱۳۹۸، ۲۰۲۳۴ نفر محقق در شرکت‌های دانش بنیان سراسر کشور مشغول به فعالیت بوده‌اند که از این تعداد، ۴۸۲۵ نفر آن را زنان و ۱۵۴۰۹ نفر را مردان تشکیل داده‌اند. استانهای تهران، اصفهان و البرز به ترتیب سه استان دارای بیشترین تعداد محقق در شرکت‌های دانش بنیان در کل کشور بوده‌اند.
- از ۱۶۴۶۰ پروژه تحقیق و توسعه مربوط به شرکت‌های دانش بنیان در کل کشور در سال ۱۳۹۸، استان تهران با ۹۲۸۷ پروژه بیشترین و استان لرستان با ۱۶ عدد، کمترین تعداد پروژه تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان را به خود اختصاص داده‌اند.
- در سال ۱۳۹۸، از نظر نوع پروژه، تحقیقات توسعه‌ای با ۵۲ درصد بیشترین سهم را از حیث تعداد در میان پروژه‌های انجام شده داشته است.
- در حال حاضر ۶۶۹۵ شرکت دانش بنیان در کل کشور وجود دارد. استان تهران با ۳۵۲۳ شرکت در رتبه اول، استان اصفهان با ۶۱۲ شرکت در رتبه دوم، استان خراسان رضوی با ۳۶۰ شرکت در رتبه سوم و استان البرز با ۳۱۰ شرکت در رتبه چهارم از نظر تعداد شرکت‌های دانش بنیان قرار دارند.

مرکز آمار ایران آمارگیری از فعالیتهای تحقیق و توسعه شرکتهای دانش بنیان را در سالهای ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ اجرا نموده است. در طرح آمارگیری از فعالیتهای تحقیق و توسعه شرکتهای دانش بنیان که در قالب طرح آمارگیری از کارگاههای دارای فعالیت تحقیق و توسعه در سال ۱۳۹۹ اجرا شده است، به شرکتهای دانش بنیان مراجعه و اطلاعات مربوط به سال ۱۳۹۸ این واحدها جمع آوری شده است.

هدف کلی از اجرای طرح آمارگیری از فعالیتهای تحقیق و توسعه شرکتهای دانش بنیان، تهیه و تولید آمارهای مورد نیاز برای تعیین نماگرهای مهم تحقیق و توسعه شرکتهای دانش بنیان از جمله تعداد محققین، هزینههای تحقیق و توسعه و تأمین نیازهای آماری دستگاههای برنامه ریزی است.

این گزارش از دو بخش تشکیل شده که بخش اول بر اساس آمار منتشر شده از گزارش مرکز آمار و بخش دوم از آمارهای آنلاین وب سایت مرکز شرکتهای دانش بنیان معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، تهیه و تنظیم شده است.

بخش اول

وضعیت فعالیت تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان در سال ۱۳۹۸

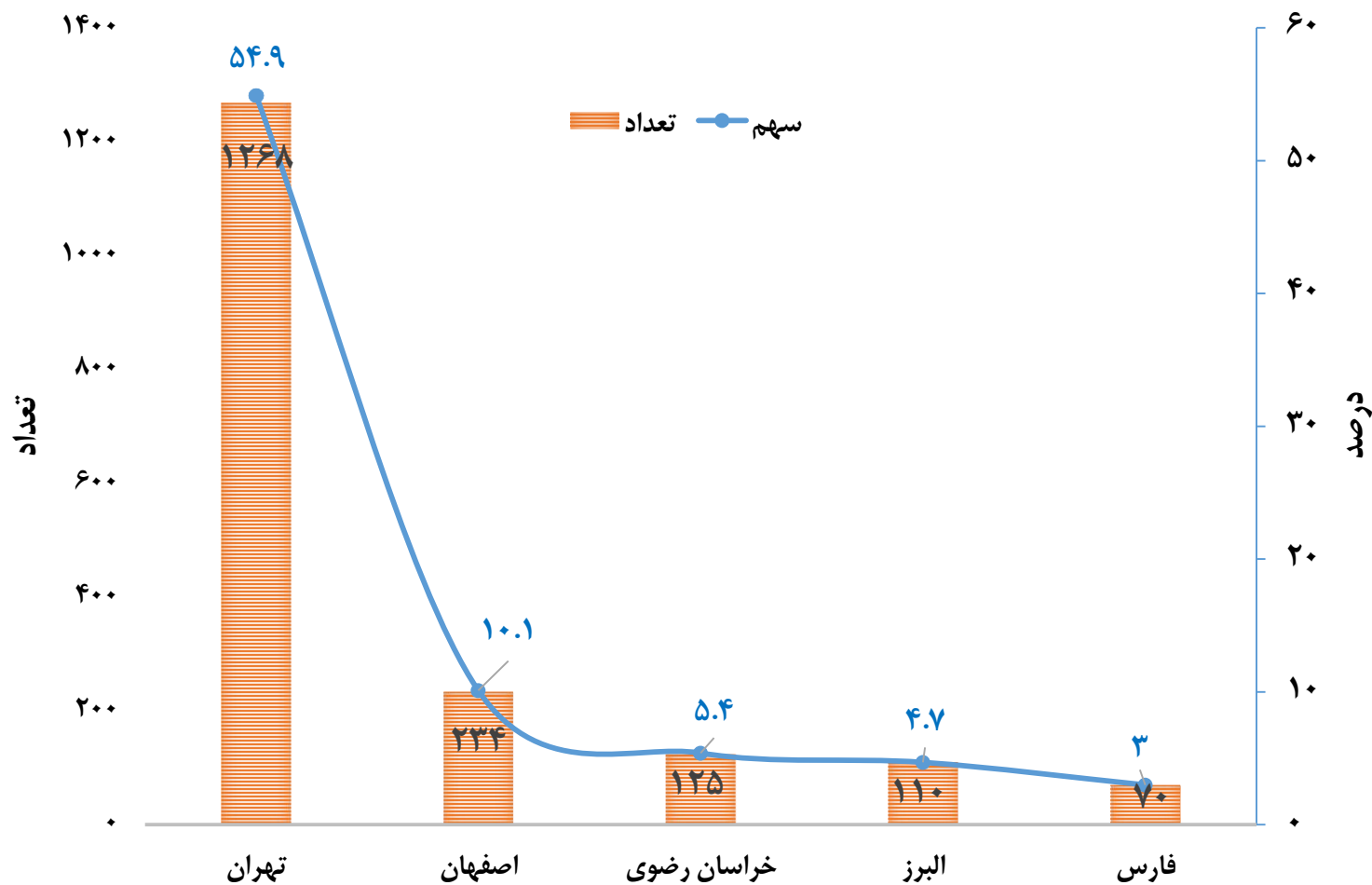
شرکت دانش بنیان، شرکت یا مؤسسه خصوصی یا تعاونی است که به منظور هم‌افزایی علم و ثروت، توسعه اقتصاد دانش محور، تحقق اهداف علمی و اقتصادی (شامل گستره و کاربرد اختراع و نوآوری) و تجاری سازی نتایج تحقیق و توسعه (شامل طراحی و تولید کالاها و خدمات) در حوزه فناوری‌های برتر و با ارزش افزوده فراوان فعالیت داشته و بر اساس معیارهای مورد نظر آئین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری‌ها و اختراعات، به تأیید "کارگروه ارزیابی و تشخیص صلاحیت شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و نظارت بر اجرا" رسیده است.

شرکت‌های دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و نیز شرکت‌ها و مؤسساتی که بیش از پنجاه درصد از مالکیت آنها متعلق به شرکت‌های دولتی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی باشد، مشمول حمایت‌های این قانون نیستند.

تعداد شرکت‌های دانش بنیان دارای فعالیت تحقیق و توسعه

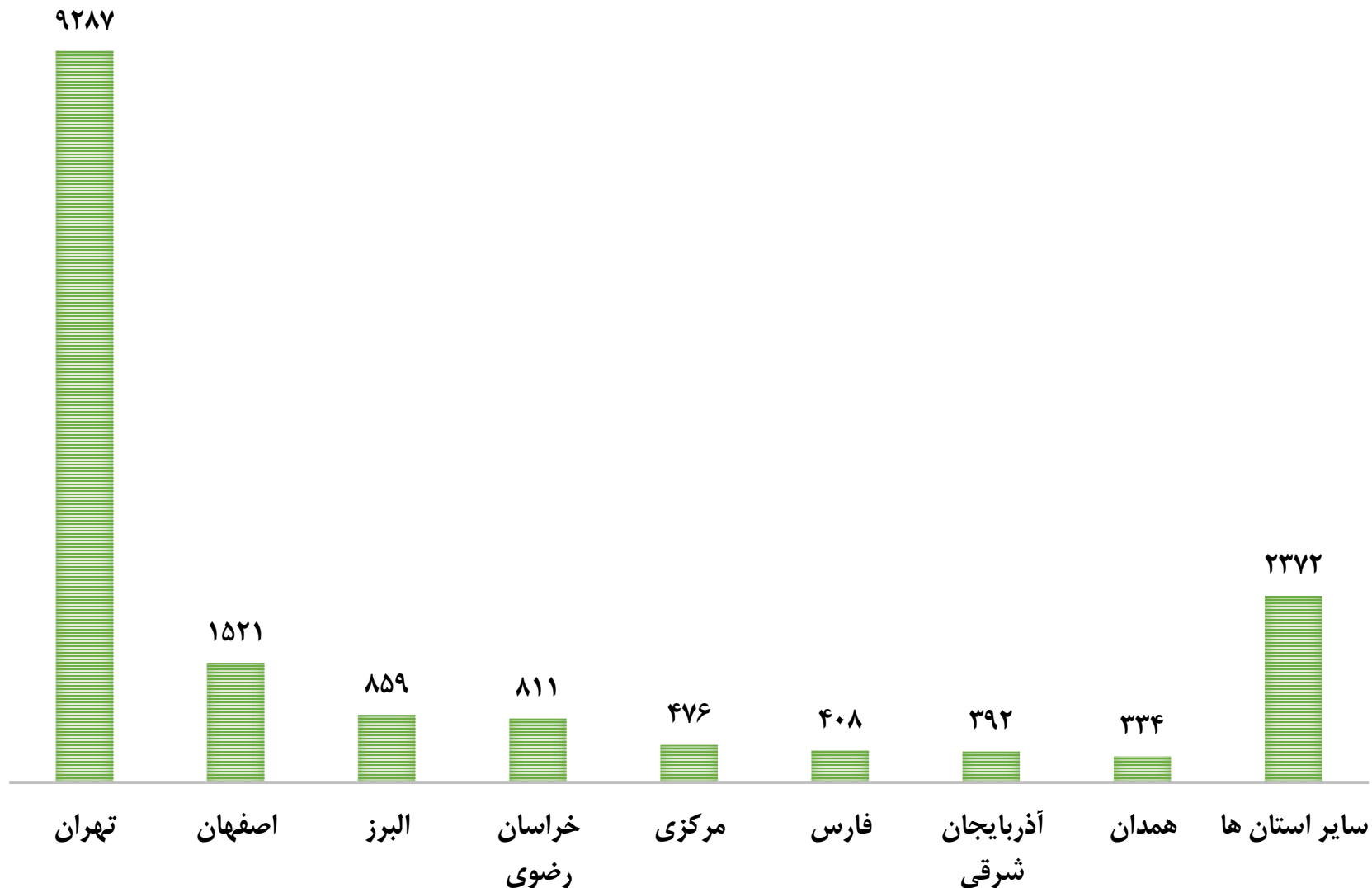
تعداد و سهم شرکت‌های دانش بنیان دارای فعالیت تحقیق و توسعه - ۱۳۹۸

در جامعه آماری مورد بررسی در سال ۱۳۹۸ از ۲۳۰۷ شرکت دانش بنیان دارای فعالیت تحقیق و توسعه در کل کشور، استان‌های تهران، اصفهان، خراسان رضوی، البرز و فارس به ترتیب دارای بیشترین تعداد شرکت دانش بنیان دارای فعالیت تحقیق و توسعه بوده‌اند.

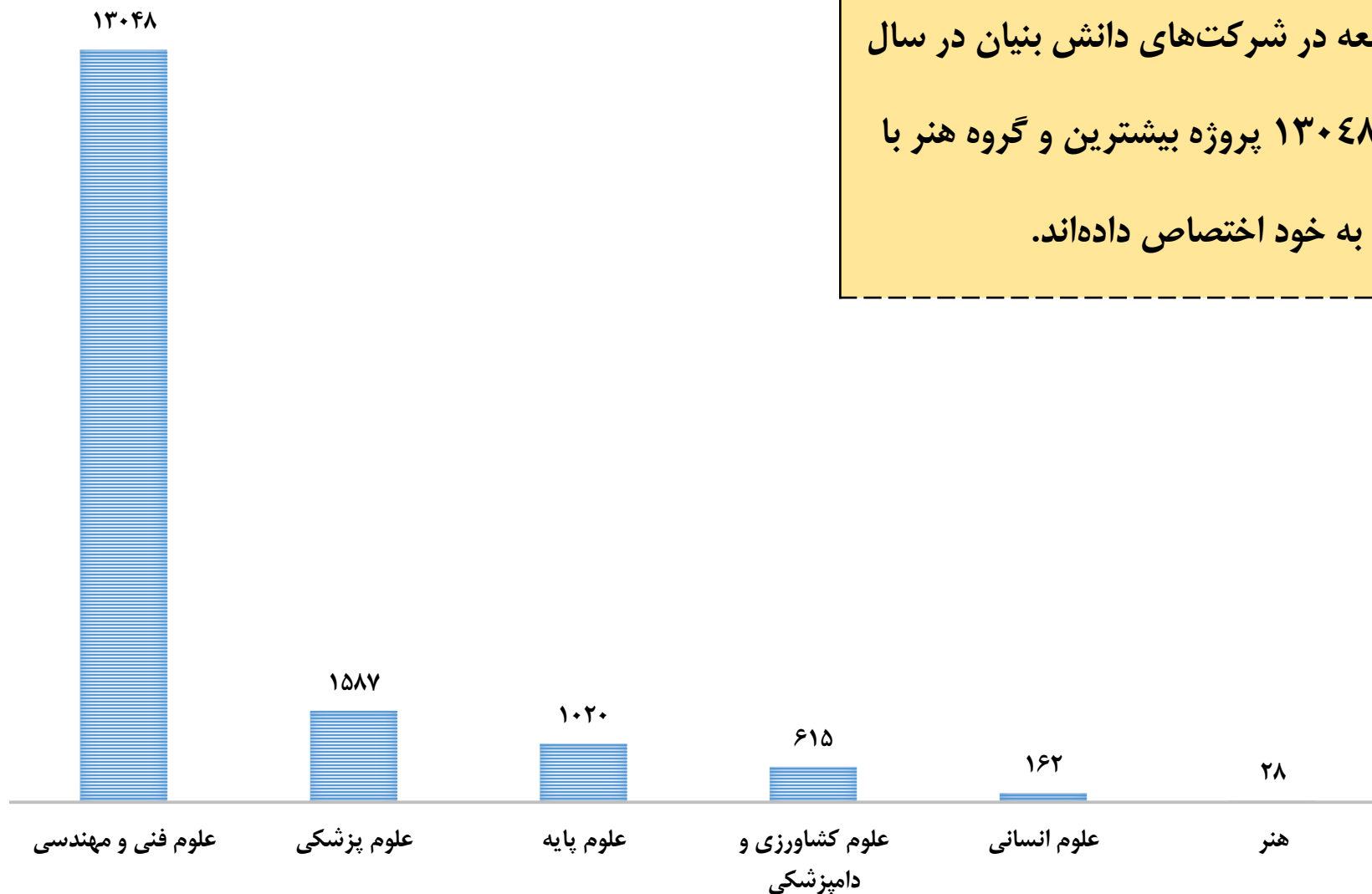
تعداد پروژه‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان بر حسب استان - ۱۳۹۸

در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۶۴۶۰ پروژه تحقیق و توسعه مربوط به شرکت‌های دانش‌بنیان در کل کشور اجرا شده است که استان تهران با ۹۲۸۷ پروژه بیشترین و استان لرستان با ۱۶ عدد، کمترین تعداد پروژه تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان را به خود اختصاص داده‌اند.

تعداد پروژه های تحقیق و توسعه شرکت های دانش بنیان برحسب گروه علمی - ۱۳۹۸

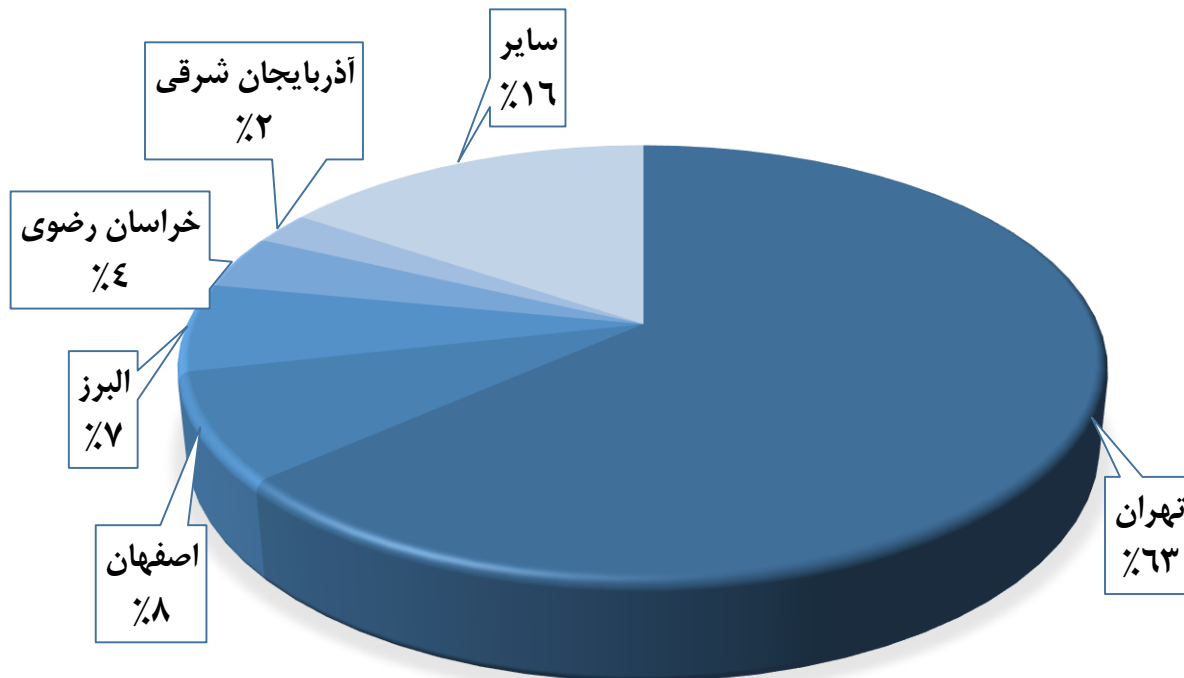
از مجموع ۱۶۴۶۰ پروژه تحقیق و توسعه در شرکت های دانش بنیان در سال ۱۳۹۸، گروه علوم فنی و مهندسی با ۱۳۰۴۸ پروژه بیشترین و گروه هنر با ۲۸ پروژه کمترین تعداد را به خود اختصاص داده اند.

توزیع تعداد محققان شرکتهای دانش بنیان – ۱۳۹۸

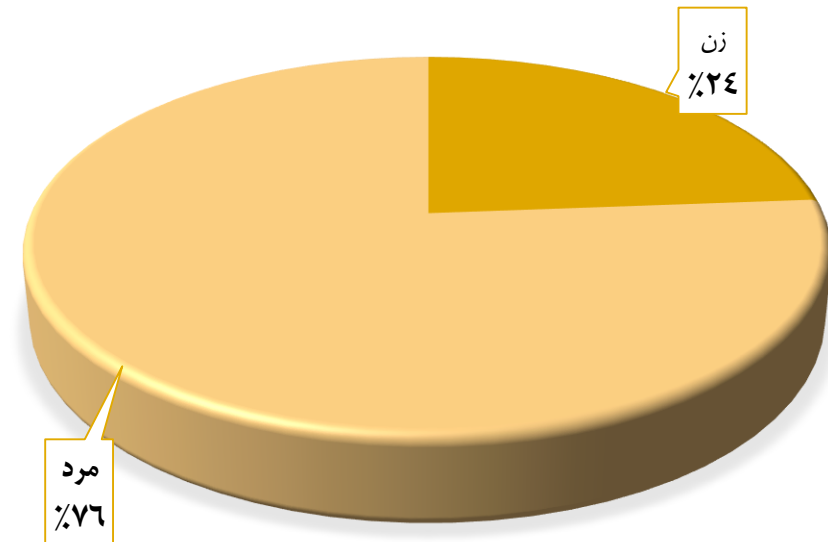
در سال ۱۳۹۸، تعداد ۲۰۲۳۴ نفر محقق در شرکتهای دانش بنیان سراسر کشور مشغول به فعالیت بوده‌اند که از این تعداد، ۴۸۲۵ نفر آن را زنان و ۱۵۴۰۹ نفر را مردان تشکیل داده‌اند.

استانهای تهران؛ اصفهان و البرز به ترتیب سه استان دارای بیشترین تعداد محقق در شرکتهای دانش بنیان کل کشور بوده‌اند.

سهم استانهای دارای بیشترین تعداد محققان

سهم زنان و مردان از محققان شرکتهای دانش بنیان

طبقه‌بندی انواع پژوهش

پژوهش بنیادی

پژوهشی که صرفاً با هدف گسترش مرزهای دانش، دسترسی به اصول، بنیان پدیده‌ها و حقایق قابل کشف انجام می‌شود. پژوهش بنیادی به منظور تدوین فرضیه‌ها، نظریه‌ها، قوانین و آزمودن آنها، به تحلیل ویژگی‌ها، ساختار و روابط می‌پردازد. اشاره به عبارت «بدون توقع کاربرد خاص» در تعریف پژوهش بنیادی بسیار اهمیت دارد. به طور معمول نتایج پژوهش بنیادی به فروش نمی‌رسد؛ اما به طور معمول در مجله‌های خاص علمی منتشر می‌شوند و یا به همکاران ذینفع منتقل می‌شود.

پژوهش کاربردی

پژوهشی مبتنی بر دانش حاصل از پژوهش‌ها و تجربه‌های پیشین که به منظور کسب آگاهی‌های جدید و با اهداف کاربردی خاص انجام می‌شود. پژوهش کاربردی یا به منظور تعیین راه‌های استفاده از یافته‌های پژوهش بنیادی اجرا می‌شود، و یا برای تعیین شیوه‌ها یا روش‌های جدید دستیابی به اهداف مشخص و از پیش معلوم صورت می‌گیرد. این نوع پژوهش مستلزم در نظر گرفتن دانش موجود و گسترش آن به منظور حل مسأله‌های واقعی است. تمایز بین پژوهش‌های بنیادی و کاربردی با ایجاد یک پروژه جدید برای کشف نتایج محتمل یک پژوهش بنیادی مشخص می‌شود.

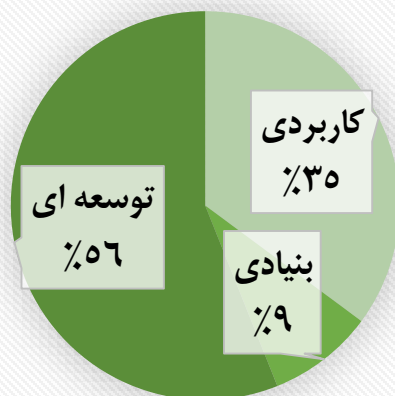
پژوهش توسعه‌ای

پژوهشی مبتنی بر نتایج پژوهش‌های بنیادی و کاربردی که به منظور استفاده در تولید مواد، فرآورده‌ها، وسایل و ابزار، فرایندها و روشهای جدید یا بهبود آنها انجام می‌شود. توسعه محصولات یا فرآیندهای جدید بیانگر پژوهش توسعه‌ای است. مهمترین وجه تمایز پژوهش توسعه‌ای از سایر پژوهش‌ها این است که پژوهش توسعه‌ای برای معرفی کاربردهای جدید، بهبود فرآیندها و تولید محصولات موجود و یا در مسیر تولید فرآیندها و فرآورده‌های جدید صورت می‌گیرد.

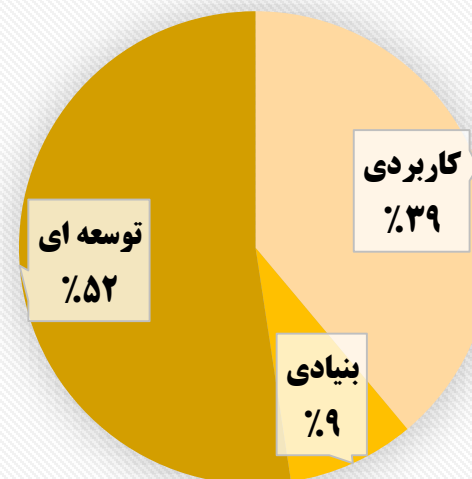

پروژه‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان برحسب نوع - ۱۳۹۸

سهم انواع پروژه‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های
دانش بنیان در استان تهران - ۱۳۹۸

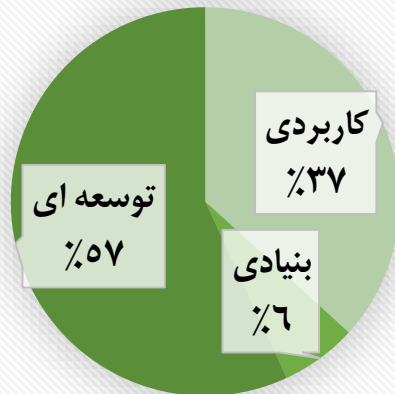
سهم انواع پروژه‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های
دانش بنیان در کل کشور - ۱۳۹۸

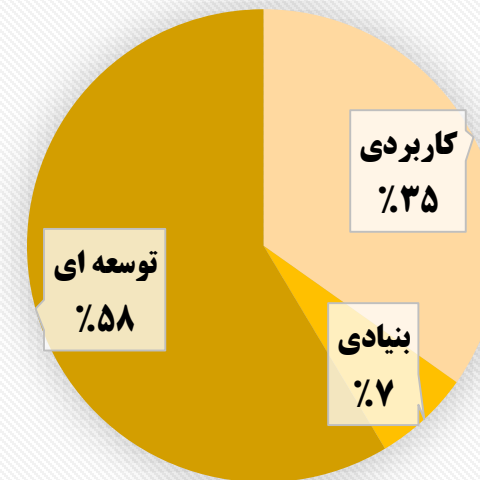
بر اساس نتایج طرح آمارگیری فعالیت تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان در سال ۱۳۹۸، تعداد ۱۶۴۶۰ پروژه تحقیق و توسعه در شرکت‌های دانش بنیان در کل کشور انجام شده است. از نظر نوع پروژه، تحقیقات توسعه‌ای با ۵۲ درصد بیشترین سهم را از حیث تعداد در میان پروژه‌های انجام شده، داشته است. در استان تهران، از مجموع ۹۲۸۷ پروژه، تحقیقات توسعه‌ای با ۵۶ درصد بیشترین سهم را از حیث تعداد در میان پروژه‌های انجام شده، داشته است.

هزینه‌های پروژه‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان برحسب نوع - ۱۳۹۸

سهم هزینه‌ای انواع پروژه‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان در استان تهران - ۱۳۹۸

سهم هزینه‌ای انواع پروژه‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان در کل کشور - ۱۳۹۸

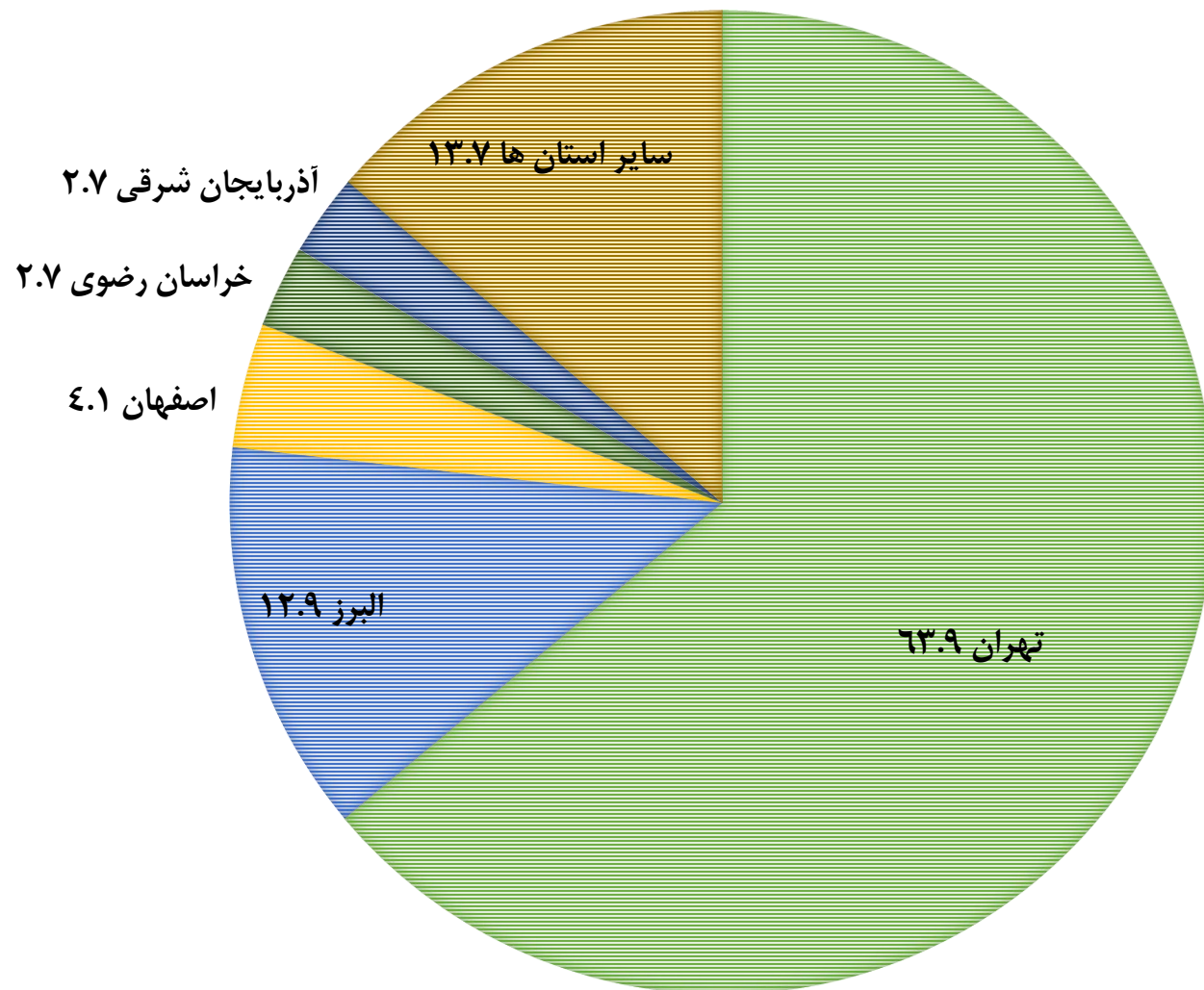

بر اساس آمارهای مربوط به توزیع هزینه‌ای پروژه‌های تحقیق و توسعه در شرکت‌های دانش بنیان در کل کشور، تحقیقات توسعه‌ای با ۵۸ درصد بیشترین سهم را از حیث هزینه در میان انواع پروژه‌های انجام شده، داشته است.

در استان تهران نیز، تحقیقات توسعه‌ای با ۵۷ درصد بیشترین سهم را از حیث هزینه در میان انواع پروژه‌های انجام شده، داشته است.

توزیع هزینه‌های تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان برحسب استان - ۱۳۹۸

در سال ۱۳۹۸ از مجموع حدود ۴.۱ هزار میلیارد تومان مخارج انجام شده بر روی تحقیق و توسعه شرکت‌های دانش بنیان در کل کشور، استانهای تهران، البرز و اصفهان به ترتیب بیشترین هزینه‌ها را در این زمینه به خود اختصاص داده‌اند.

استان کردستان با ۱.۱ میلیارد تومان در پایین‌ترین سطح هزینه در این زمینه قرار دارد.

بخش دوم

وضعیت شرکتهای دانش بنیان به لحاظ تعداد*

* با توجه به اینکه داده های ارائه شده در این بخش به صورت لحظه ای به روز رسانی می شود، مبنای امار مندرج در این گزارش، تاریخ تهیه گزارش (۱۴۰۱/۰۳/۰۲) است.

تعداد شرکت‌های دانش بنیان کشور بر اساس نوع

شرکت‌های دانش بنیان مطابق با آیین‌نامه ارزیابی شرکت‌ها و موسسات دانش بنیان (مصوب کارگروه ۱۴۰۰/۱۱/۰۲) بر اساس معیارهایی همچون سطح فناوری، مرحله تولید و طراحی مبتنی بر تحقیق و توسعه به ۶ دسته زیر تقسیم می‌شوند:

- نوپا نوع ۱
- نوپا نوع ۲
- تولیدی نوع ۱
- تولیدی نوع ۲
- نوپا مستعد دانش بنیان
- تولیدی مستعد دانش بنیان

تعداد شرکت‌های دانش بنیان استان تهران بر اساس نوع

حدود ۵۲.۶ درصد از شرکت‌های دانش بنیان کشور، مربوط به استان تهران است.

از نظر تعداد شرکت‌های دانش بنیان مستقر در؛

✓ استان اصفهان با ۶۱۲ شرکت در رتبه دوم

✓ استان خراسان رضوی با ۳۶۰ شرکت در رتبه سوم

✓ استان البرز با ۳۱۰ شرکت در رتبه چهارم

قرار دارند.

تعداد شرکتهای دانش بنیان کشور بر اساس دسته فناوری

۱۵۲۹ شرکت: فناوری اطلاعات و ارتباطات و نرم افزارهای رایانه‌ای

۱۴۷۴ شرکت: ماشین آلات و تجهیزات پیشرفته

۱۴۷۲ شرکت: سخت افزارهای برق و الکترونیک، لیزر و فوتونیک

۹۵۵ شرکت: مواد پیشرفته و محصولات مبتنی بر فناوری های شیمیایی

۴۱۷ شرکت: دارو و فرآورده‌های پیشرفته حوزه تشخیص و درمان

۳۳۹ شرکت: خدمات تجاری سازی

۲۸۳ شرکت: کشاورزی، فناوری زیستی و صنایع غذایی

۲۵۲ شرکت: وسایل، ملزومات و تجهیزات پزشکی

۱۳ شرکت: صنایع فرهنگی، خلاق و علوم انسانی و اجتماعی

تعداد شرکتهای دانش بنیان استان تهران بر اساس دسته فناوری

۱۱۰۴ شرکت: فناوری اطلاعات و ارتباطات و نرم افزارهای رایانه‌ای

۷۵۹ شرکت: سخت افزارهای برق و الکترونیک، لیزر و فوتونیک

۶۷۵ شرکت: ماشین آلات و تجهیزات پیشرفته

۳۵۰ شرکت: مواد پیشرفته و محصولات مبتنی بر فناوری های شیمیایی

۲۳۴ شرکت: خدمات تجاری سازی

۲۰۴ شرکت: دارو و فرآورده‌های پیشرفته حوزه تشخیص و درمان

۱۳۸ شرکت: وسایل، ملزومات و تجهیزات پزشکی

۷۲ شرکت: کشاورزی، فناوری زیستی و صنایع غذایی

۷ شرکت: صنایع فرهنگی، خلاق و علوم انسانی و اجتماعی

